

Linköping Electronic Articles in
Computer and Information Science
Vol. 2(1997): Nr 10

**Nätverksutbildning för bibliotekarier samt musei-
och arkivpersonal**

Katri Wikström

Tampere universitet
Tampere, Finland

Föredrag presenterat vid

**Informationskompetens och Användarutbildning
Nordiska Vetenskapliga Biblioteksforeningars Forbunds
konferens, 19-20 november 1996
Linköping, Sverige**

Published for Nordiska Vetenskapliga Biblioteksforeningars Forbund
(NVBF) by
Linköping University Electronic Press
Linköping, Sweden

<http://www.ep.liu.se/ea/cis/1997/010>

*Published on November 11, 1997 by
Linköping University Electronic Press
581 83 Linköping*

**Linköping Electronic Articles in
Computer and Information Science**

ISSN 1401-9841

Series editor: Erik Sandewall

© Katri Wikström

*Typeset by the author using MS Word and
formatted using étendu style for A4 paper size*

Recommended citation:

*<Author>. <Title>. Linköping electronic articles
in computer and information science, Vol. 2(1997): Nr 10.
<http://www.ep.liu.se/ea/cis/1997/010/>. November 11, 1997.*

*The publishers will keep this article on-line on the Internet
(or its possible replacement network in the future)
for a period of 25 years from the date of publication,
barring exceptional circumstances as described separately.*

*The on-line availability of the article implies
a permanent permission for anyone to read the article on-line,
to print out single copies of it, and to use it unchanged
for any non-commercial research and educational purpose,
including making copies for classroom use.
This permission cannot be revoked by subsequent
transfers of copyright. All other uses of the article are
conditional on the consent of the copyright owner.*

*The publication of the article on the date stated above
includes also the production of a limited number of copies
on paper, which were archived in Swedish university libraries
like all other written works published in Sweden.
The publisher has taken technical and administrative measures
to assure that the on-line version of the article will be
permanently accessible using the URL stated above,
unchanged, and permanently equal to the archived printed copies
at least until the expiration of the publication period.*

*For additional information about the Linköping University
Electronic Press and its procedures for publication and for
assurance of document integrity, please refer to
its WWW home page: <http://www.ep.liu.se/>
or by conventional mail to the address stated above.*

I ett modernt samhälle blir utnyttjandet av datanät en av de grundläggande färdigheterna vid sidan om läs- och skrivkunnighet. Nästan varje tjänst kommer i framtiden att beröra data eller informationsteknik i en eller annan form. *Finland som informationssamhälle* - en nationell strategi, har enligt finansministeriet "utarbetats för att den samhälleliga utvecklingen i Finland bereder vägen för bättre konkurrenskraft och framgång". Strategin innehåller bland annat fortbildning av den offentliga sektorn i datorkunskaper samt utnyttjandet av data- och informationsteknologi. Ett informationssamhälle kräver av sina medborgare god allmänbildning men också mångsidiga färdigheter att lösa problem. Det krävs dessutom hög yrkeskunnighet i det ständigt ändrande och nätverksbildande arbetslivet. Informationen kommer att vara en allt viktigare beståndsdel i samhället. Att producera eller förmedla information smidigt och snabbt har blivit möjligt genom den tekniska utvecklingen. Den kan inte vara utan att påverka väsentligt också utbildningens och forskningens struktur, innehåll samt arbetssätt. Speciellt inom informationstjänsten måste också beaktas de förändrade och mångsidiga arbetsuppgifterna som följer med den nya informationsteknologin. En av prioriterings-områdena 1996 inom undervisningsministeriets verksamhetsområde är att utveckla biblioteks- och informationstjänster (<http://www.minedu.fi/uvm/rtoim.html>).

Treårsplanen *Datanätkunskaper åt vetenskapliga bibliotek, arkiv samt muséer* är en del av den nationella strategin. Fortbildningscentralen vid Tammerfors universitet (TYT) har i år fått 500 000 Fmk av undervisningsministeriet för fortbildning av bibliotekarier samt musei- och arkivpersonal. Projektet innebär att ordna undervisning i datanät och nätverkssystem samt att producera till kurserna anslutande distansstudiematerial med hjälp av nätverkssystem (<http://www.uta.fi/tyt/opm-verkko.html>). Själva undervisningen är tvådelad: studeranden deltar i kursen på kontaktdagar och gör distansstudier mellan kursdagarna. Kontaktdagarna ordnas periodvis omfattande två eller tre dagar i en period. Mellan dessa perioder studerar deltagarna på egen hand kursmaterial som finns i Internet. Kurserna pågår huvudsakligen i Tammerfors, en del av kurserna parallellt i Uleåborg. I fortsättningen kommer kurser att ordnas även i huvudstadsregionen och i Östra Finland.

UNDERVISNINGEN

Kurser ordnas från grunder till specialkurser samt "up to date" seminarier. Grundkurser som inte kräver baskunskaper om datanät ger

allmänna kunskaper på ett brett område. Specialkurser med olika teman ger däremot djupare kunskaper på ett smalare område och på seminarierna får deltagarna den nyaste informationen om datanät-tjänster.

Grundkursen ger deltagarna färdigheter att använda nätverk och nätverkstjänster samt att evaluera tjänsternas innehåll och struktur. Deltagarna lär sig att själv publicera via datanät, att söka information från nät och att lära andra användning av datanät samt att informera om nätverkstjänsterna. Undervisningen under kontaktdagarna innehåller föreläsningar, demonstrationer och övningar med handledning. Mellan kontaktdagarna får var och en studera undervisningsmaterialet på egen hand via Internet med hjälp av en tutor. Första grundkursen började i höst och pågår som bäst. Kursen har 24 deltagare med varierande bakgrund och arbetsuppgift och de kommer från olika organisationer i olika delar av landet. Kursen är delad i fyra tredagars kontaktperioder mellan tre till fyra veckor. Av fyra perioder är tre genomförda och som bäst studerar deltagarna med hjälp av distansundervisningsmaterial.

Kursen kommer att ändra karaktär nästa år mera mot distansundervisning. Vi kommer att minska kontaktdagarna alltefter som mängden distansundervisningsmaterial ökar. Nästa kurs börjar i januari och kommer att innehålla tre tvådagars kontaktperioder. Kursen pågår parallellt i Tammerfors och i Uleåborg med motsvarande innehåll. En del av föreläsningarna kommer till och med att sändas som videokonferens. Förutom föreläsningar och övningar kommer det att finnas två undervisningspaket i Internet som deltagarna genomför mellan perioderna med hjälp av en tutor. Studeranden får först under kursdagarna undervisning i ett visst ämne som de sedan studerar på egen hand i form av ett undervisningspaket via Internet.

De som redan har skaffat baskunskaper tidigare har möjlighet att specialisera sig på fortsättningskurser med olika teman. Den första av våra specialkurser har publicering via datanät som tema och den koncentrerar sig på publicering i Internet. På kursen tas upp mångsidigt allt från marknadsföring till konstruering av ett elektroniskt dokument. I nästa års schema finns ytterligare tre specialkurser. För tillfället sker undervisningen på specialkurserna enbart under kontaktdagar som ordnas på två tredagars perioder och mellan kontaktdagarna har deltagarna uppgifter som skall göras på egen hand. Via email får studeranden dock alltid hjälp av en lärare. I framtiden kommer vi att öka distansundervisningen så att också specialkurserna har en del av undervisningen via datanät.

Utöver dessa kurser ordnas det seminarier där man får den nyaste informationen angående datanät. Deltagarna på seminarierna har tidigare antingen gått på en datanätkurs eller själv använt datanät. På seminarierna får de höra om de allra nyaste tjänsterna som erbjuds via datanät. På seminarierna får deltagarna diskutera med specialister på området och med varandra om möjligheterna som datanät erbjuder. Hoppas att de också får nya idéer att ta med sig till sin egen organisation om utnyttjandet av datanätjänster.

UNDERVISNINGSMATERIAL

Distansundervisningen växer hela tiden. Speciellt i Finland öppnar den nya möjligheter inom undervisningen. Landet är glest befolkt och har långa avstånd. Allt flera har möjlighet att fortbilda sig med hjälp av distansundervisning. Kostnaderna blir lägre då kontaktdagarna blir färre. Arbetsgivaren sparar både i övernattningskostnader och dagtraktamente. Dessutom sparar man i tid.

Distansläromedel för kurserna utvecklas tillsammans med Fortbildningscentralen vid Uleåborg universitet som har erfarenhet från tidigare av distansundervisning. Hittills har de använt distansundervisning huvudsakligen i språkundervisningen men också distanskurser på Internet och informationssökandet finns med i programmet.

I projektet testas kursernas material före det används på själva kursen av tre vetenskapliga bibliotek i Finland. Dessa är Tekniska högskolans bibliotek i Otnäs, Jyväskylä universitetsbibliotek och Tammerfors universitetsbibliotek. De ger feedback om distansläromedlen som helhet med sina funktioner. Om själva materialet kommer kursdeltagarna att ge feedback under kursens gång. Vi försöker också reagera på feedback så snabbt som möjligt för att kunna förbättra materialet genast och på det sättet underlätta det självständiga studerandet. Materialet är i HTML-format som med sina länkar är ett utomordentlig verktyg åt studeranden som deltar i fortbildningen vid sidan om sitt arbete. Studeranden behöver endast en dator med nätkontakt till Internet. Studierna kan ske hemma under fritid eller på arbetsplats under arbetstid. Materialet kan användas då man har tid och lust. Syftet med distansmaterialet i projektet är att stötta kursdeltagarna under perioderna mellan kontaktundervisningen. Distansmaterialet möjliggör en mångsidig och riklig övning i egen takt. Materialet omfattar föreläsningar med kompletterande material och interaktiva övningar där studeranden får feedback antingen av programmet själv eller av en tutor. I distansundervisningen har vi börjat

med grundkursen i första hand, andra kurser kommer med så småningom. Materialet utvecklas och utvidgas kontinuerligt.

Kursen har sina egna www-sidor som är skyddade mot utomstående med ett password. På sidorna finns all information om kursen: program, föreläsarna, kursdeltagarna, anslagstavlan samt en kontaktkanal. På anslagstavlan meddelas om allt nytt beträffande kursen. På kursens egna diskussionsforum, en sk. "kontaktkanal", får man fritt diskutera med andra kursdeltagare och med lärarna medan de andra kan följa med och även delta i diskussionen. Tutorn svarar på frågorna antingen personligt via email eller på kontaktkanalen där alla kan följa med diskussionen. Det behövs inte nödvändigtvis en egen personlig email-adress utan all diskussion kan ske via kursens egna www-sidor. Också feedback om kursen både åt föreläsarna och kursens ledare sker via kursens sidor. Studeranden hade i början på kursen enbart föreläsningsmaterial och några övningar till sitt förfogande. Vi har dock ökat studiematerialet alltefter kursen har framskridit. För tillfället håller deltagarna på att själv flytta till kursens sidor dokument som de har gjort som övningsarbete på kursen.

Ett effektivt sätt att lära sig om datanät är att använda det själv så mångsidigt som möjligt med alla dess tjänster. Studeranden utmanas ständigt att hålla på med datanät, att självständigt studera vidare samt att hålla kontakt med andra deltagare. Datanät blir på det här sättet ett naturligt arbetssätt för dem.

Undervisningen är på väg mot distansundervisning. Vi kommer i detta projekt att få mycket information såväl om studier vid sidan om arbetet som om distansstudier. Eftersom vi har en personlig kontakt till deltagarna har vi större chans att få pålitlig feedback om undervisningen och om kursmaterialet. Detta är ytterst viktigt för att kunna utveckla distansundervisningen. De personliga kontakterna är viktiga också för deltagare i en branch som vi har som målgrupp, bibliotekarier samt musei- och arkivpersonal. Kontakterna som har knutits under kursen kommer att vara till nytta i framtiden. Eftersom deltagarna kommer från olika delar av landet har de på kursen möjlighet att bygga upp ett eget personnätverk på sitt eget område. Vid sidan om de förbättrade datanätkunskaperna får vi alltså ett fungerande nätverk som bygger på personliga kontakter, vilket är ett effektivt sätt att få information att spridas som vi alla vet.